

**ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC CÁC MÔN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ
THEO CÁCH TIẾP CẬN NĂNG LỰC KHOA HỌC
VÀ PHẨM CHẤT SỰ PHẠM CỦA SINH VIÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SỰ PHẠM THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH HIỆN NAY**

NGUYỄN NGỌC KHÁ*

TÓM TẮT

Trong sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo ở nước ta hiện nay thì việc đổi mới phương pháp dạy học từ cách tiếp cận tri thức sang cách tiếp cận năng lực, phẩm chất của người học là một trong những nội dung cơ bản. Ở Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh (ĐHSPTPHCM), vấn đề đổi mới phương pháp dạy học nói chung, phương pháp dạy học các môn Lý luận chính trị (LLCT) nói riêng theo cách tiếp cận năng lực khoa học và phẩm chất sự phạm của sinh viên đang là mối quan tâm chung của Trường. Bài viết này nêu lên các giải pháp cơ bản nhằm đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT sẽ góp phần nâng cao hiệu quả công tác giáo dục, đào tạo hiện nay.

Từ khóa: đổi mới, phương pháp dạy học, lý luận chính trị, năng lực, phẩm chất.

ABSTRACT

*Shifting teaching methodologies of political theory subjects
to a student's scientific ability-based and pedagogical competence-based approach
at Ho Chi Minh City University of Education*

One of the fundamentals of the substantial and comprehensive renewal of Vietnam's education is the shift from a knowledge-based approach to a competency-based approach. At Ho Chi Minh City University of Education, the shifting of teaching methodologies, in general, and, those of political theory subjects to a student's scientific ability-based and pedagogical competence-based approach has been receiving more and more attentions. The article proposes fundamental solutions for renewing teaching methodologies of political theory subjects which will enhance our country's education and training efficiency nowadays.

Keywords: renewal, teaching methodologies, political theory, competency, quality.

1. Đặt vấn đề

Trước hết, cần phải nói rằng, việc dạy học các môn LLCT đang gặp rất nhiều khó khăn. Giảng viên lý luận đang đứng trước những yêu cầu và thách thức mới. Một mặt, cần phải đứng vững trên lập trường chính trị mác-xít, giữ vững nguyên tắc của Đảng trước sự công kích

của những kẻ cơ hội và các thế lực thù địch; mặt khác, lại phải bắt nhịp được với hơi thở của cuộc sống, do đó phải thay đổi phương pháp cho phù hợp với nội dung môn học và xu hướng phát triển của thời đại. Đặc biệt, Nghị quyết số 29, Hội nghị lần thứ 8 Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa XI

---

* TS, Trường Đại học Sư phạm TP HCM; Email: khann@hcmup.edu.vn

về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế có ý nghĩa vô cùng to lớn, đã thổi một luồng gió mới vào đời sống chính trị – xã hội của nước ta hiện nay. Nghị quyết nhấn mạnh: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ và đồng bộ các yếu tố cơ bản của giáo dục, đào tạo theo hướng coi trọng phát triển phẩm chất, năng lực của người học” [1, tr.127].

Mặt khác, hiện nay, khi nội dung chương trình cũng như thời lượng lên lớp các môn LLCT có sự rút gọn và giảm tải đáng kể thì hơn bao giờ hết, vấn đề đổi mới phương pháp dạy học các môn học này ngày càng trở nên cấp bách. Điều đó đang đặt ra trước mỗi giảng viên một trách nhiệm lớn lao là cần phải đổi mới căn bản, toàn diện để đạt được hiệu quả cao trong công việc giảng dạy của mình.

Với tinh thần ấy, chúng tôi có một số ý kiến về việc đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT theo cách tiếp cận năng lực khoa học và phẩm chất sự phạm của sinh viên Trường ĐHSPTPHCM hiện nay.

2. Những nguyên tắc cơ bản của việc đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT

Để thực hiện tốt việc đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT ở Trường ĐHSPTPHCM, cần phải bảo đảm những nguyên tắc cơ bản sau đây:

Thứ nhất, phải giữ vững bản chất khoa học, cách mạng và vai trò kim chỉ nam của chủ nghĩa Mác – Lê-nin, tư tưởng Hồ Chí Minh.

Nắm vững những tư tưởng cơ bản của các nhà kinh điển, của Chủ tịch Hồ Chí Minh và quan điểm đổi mới của Đảng, đồng thời có cách tiếp cận mới về thời đại, có những thông tin nhiều chiều và cần lựa chọn, xác định những nội dung thích hợp trong giảng dạy, từ đó, sinh viên có thể nhận thức được các vấn đề lí luận được truyền đạt, lí giải được những vấn đề của thực tiễn cuộc sống đã, đang và sẽ diễn ra.

Thứ hai, các môn LLCT cần được hiện đại hóa kiến thức bằng cái mới, không để nó lạc hậu so với thời đại.

Trong điều kiện của cuộc cách mạng khoa học – công nghệ hiện nay, những thành tựu mới nhất của khoa học và công nghệ hiện đại đã đặt ra nhiều vấn đề có ý nghĩa thế giới quan và phương pháp luận sâu sắc. Chính vì vậy, các môn LLCT phải kịp thời cập nhật và khái quát các thành tựu mới nhất của khoa học – công nghệ hiện đại nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển của bản thân lí luận, của khoa học và thực tiễn. Cho nên, việc tự trang bị kiến thức, hiểu biết của giảng viên lí luận về các thành tựu của khoa học và công nghệ hiện đại là nhiệm vụ thường xuyên và hết sức cần thiết.

Không phải ngẫu nhiên, cách đây gần 150 năm, Ph. Ăngghen đã nhấn mạnh: “Mỗi lần có một phát minh mang ý nghĩa thời đại ngay cả trong lĩnh vực khoa học lịch sử – tự nhiên thì chủ nghĩa duy vật lại không tránh khỏi thay đổi hình thức của nó” [4, tr.409].

Vậy, đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT theo cách tiếp cận năng lực khoa học và phẩm chất sự phạm là

như thế nào?

Để phát triển năng lực khoa học là cần phải rèn luyện cho sinh viên phong cách tư duy và phương pháp nghiên cứu mang tính khoa học, tính tự chủ, tự giác, độc lập, sáng tạo...; còn để bồi dưỡng và phát triển phẩm chất sư phạm là cần phải rèn luyện cho sinh viên cách thức tổ chức hoạt động giáo dục, thực hiện bài giảng trên lớp, phong cách ứng xử, cách thức giao tiếp với học sinh, với xã hội... Tức là phải đổi mới phương pháp dạy học sao cho không phải chủ yếu là nhồi nhét kiến thức mà là làm sao để cho sinh viên biết làm theo năng lực và phẩm chất của mình, thông qua đó phát triển năng lực và phẩm chất của mình.

3. Nội dung cơ bản của việc đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT

Việc đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT ở Trường ĐHSPTPHCM hiện nay bao gồm những nội dung cơ bản sau đây:

(i) *Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực khoa học của sinh viên*

- Điều này đòi hỏi trước hết *phải thường xuyên khơi dậy, rèn luyện và phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu, tự đặt vấn đề và tự giải quyết vấn đề* của sinh viên ngay trong quá trình học tập ở nhà trường. Ngoài ra, giảng viên cần hướng dẫn sinh viên cách ghi chép, đọc tài liệu, chuẩn bị seminar... Đặc biệt, khi nội dung chương trình và thời lượng lên lớp có sự giảm tải đáng kể thì việc kết hợp giữa sự hướng dẫn của thầy với sự tự nghiên cứu của trò là hết sức quan trọng. Cụ thể là, cần kết hợp thuyết trình với

nêu vấn đề, hướng dẫn những tài liệu mới, định hướng nghiên cứu và gợi ý giải quyết những vấn đề mà khoa học và thực tiễn cuộc sống đặt ra. Nhưng điều quan trọng là phải giúp sinh viên nắm được những nguyên lí cơ bản, vận dụng chúng trong những điều kiện mới, những môn học và những chuyên ngành mới.

Đây là quá trình rèn luyện cho sinh viên có năng lực tư duy chính xác và phẩm chất tư duy biện chứng. Mà điều này thì cực kì cần thiết, vì như Ph. Ăngghen đã chỉ rõ: “Một dân tộc muốn đứng vững trên đỉnh cao của khoa học thì không thể không có tư duy lí luận” [3, tr.489].

- *Cần phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác, sáng tạo của sinh viên trong quá trình lĩnh hội tri thức.* Điều đó có thể thực hiện được thông qua việc sử dụng các phương pháp dạy học tích cực, như: động não, nêu vấn đề, vấn đáp, đàm thoại, thảo luận nhóm, trực quan và sự kết hợp một cách nhuần nhuyễn các phương pháp với nhau tùy điều kiện cụ thể. Giảng viên cần phải có phương pháp xây dựng các tình huống đòi hỏi sự tìm tòi, đào sâu suy nghĩ, phát triển và mở rộng kiến thức của sinh viên. Bản thân các phương pháp đều có những ưu, nhược điểm, do vậy không nên coi bất kì phương pháp nào là tối ưu, là chìa khóa vạn năng cho việc truyền thụ tri thức. Thậm chí, cùng một bài giảng nhưng khi giảng cho các lớp khác nhau thì phương pháp cũng phải vận dụng khác nhau. Điều đó đòi hỏi giảng viên phải có kiến thức sâu rộng và thường xuyên cập nhật những tri thức, thông tin mới. C. Mác đã

từng nói: “chính những con người làm thay đổi hoàn cảnh và bản thân nhà giáo dục cũng cần phải được giáo dục” [2, tr.10].

(ii) *Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng bồi dưỡng và phát triển phẩm chất sư phạm của sinh viên*

Để đổi mới phương pháp theo hướng này, việc đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT cần phải có sự phối hợp nhiều giải pháp. Mức độ ưu tiên các giải pháp và sự kết hợp chúng có đặc thù khác nhau tùy theo đối tượng sinh viên. Trên cơ sở nắm vững đặc điểm đối tượng, đổi mới phương pháp dạy học các môn LLCT cần chú ý những điểm chủ yếu sau:

- *Thực hiện triệt để phương châm “lấy người học làm trung tâm”*, cho nên trong giờ lên lớp, giảng viên cần kết hợp nhiều phương pháp dạy học khác nhau tùy thuộc vào nội dung bài giảng, điều kiện lớp học và đối tượng sinh viên. Thông qua đó, sinh viên rèn luyện được các kỹ năng sư phạm cần thiết như: Kỹ năng diễn đạt, thuyết trình; kỹ năng tranh luận, thảo luận; kỹ năng đặt vấn đề và giải quyết vấn đề; kỹ năng trình bày bảng; kỹ năng đứng lớp; kỹ năng tổ chức các hoạt động giáo dục...

Ở đây, điều cần nhấn mạnh là bản thân phương pháp là sự vận động của nội dung, cho nên, để phát huy được những ưu điểm và khắc phục được những hạn chế của từng phương pháp nhằm kích thích tính chủ động của sinh viên thì buộc giảng viên cũng phải luôn luôn động não, phát huy tính sáng tạo của mình trong quá trình triển khai bài giảng, đồng thời

người học cũng phải tập trung vào bài giảng, phải suy nghĩ, đóng góp ý kiến xây dựng bài học.

- *Giảng viên có thể và cần phải kết hợp sử dụng các phương tiện hiện đại trong quá trình dạy học*. Để phương tiện dạy học hiện đại phát huy hiệu quả, giảng viên cần có sự đầu tư ứng dụng các phần mềm tin học như tạo ra các mô hình, sơ đồ hóa kiến thức, sưu tầm phim, các hình ảnh liên quan đến nội dung bài học... Tuy nhiên, việc sử dụng các phương tiện công nghệ hiện đại chỉ mang tính chất hỗ trợ, bản thân nó không thể thay thế nội dung tri thức khoa học, do đó sự vận dụng linh hoạt, sáng tạo các phương pháp của giảng viên là điều hết sức cần thiết. Muốn vậy, giảng viên phải đầu tư thời gian mới có thể chuẩn bị tốt để nêu vấn đề và cùng sinh viên giải quyết vấn đề.

(iii) *Giảng dạy các môn LLCT cần gắn liền với đặc thù của trường, khoa, ngành đào tạo*

Trường ĐHSP TP HCM đào tạo những con người tiếp tục sự nghiệp cao quý – sự nghiệp trồng người. Chính vì vậy, để học tốt các môn LLCT, sinh viên không chỉ bằng ý chí quyết tâm mà phải bằng cả tình cảm sâu sắc, không chỉ bằng khối óc mà phải bằng cả trái tim của chính mình. Chỉ có sự kết hợp giữa khối óc với trái tim, giữa trí tuệ với tình cảm mới có hiệu quả thiết thực. Yêu cầu này đòi hỏi các giảng viên LLCT càng có trách nhiệm nặng nề hơn. Cùng với việc trang bị cho sinh viên những kiến thức về các nguyên lý, quy luật, phạm trù... thì với các khoa học khác, các môn LLCT còn có nhiệm vụ giáo dục lí tưởng sống,

tình cảm nghề nghiệp cho họ.

Việc giảng dạy các môn LLCT cho sinh viên các khoa với các chuyên ngành khác nhau thì cần phải gắn kết nội dung với các ngành khác nhau, có như vậy mới tránh cho người học sự nhàm chán, mang tính rập khuôn, giáo điều và đặc biệt, mới có khả năng áp dụng lí luận vào cuộc sống. Mỗi chuyên đề hay bài giảng nên có phần “cứng” mang tính ổn định được nêu trong giáo trình, đồng thời cần có phần “mềm” cho phép cơ động, linh hoạt, nhạy bén để các bài giảng phản ánh kịp thời sự phát triển của thực tiễn và khoa học.

Đặc biệt, đối với việc dạy học các môn chuyên ngành cho sinh viên Khoa Giáo dục Chính trị thì cần phải theo hướng đào sâu và mở rộng nội dung các vấn đề cần trình bày. Chẳng hạn, nên kết hợp giáo trình môn học với các Tác phẩm kinh điển của C. Mác, Ph. Ăngghen, V. I. Lê-nin và Hồ Chí Minh; gắn kết, tích hợp các bộ môn khác nhau thuộc khoa học Mác – Lê-nin, tư tưởng Hồ Chí Minh, có như vậy người học mới hiểu được tính hệ thống, tính khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác – Lê-nin và tư tưởng Hồ Chí Minh.

Đồng thời, trong quá trình dạy học cần giới thiệu các tài liệu đa dạng, hướng dẫn sinh viên tự đọc tài liệu, nhất là các Tác phẩm kinh điển và lịch sử tư tưởng của từng bộ môn chuyên ngành để sinh viên dần dần hình thành tác phong nghiên cứu khoa học, phát triển tư duy lí luận và vận dụng vào cuộc sống, vào công việc dạy học sau này. Không phải ngẫu nhiên, Ph. Ăngghen khẳng định: “Tư duy lí luận

chỉ là một đặc tính bẩm sinh dưới dạng năng lực của người ta có mà thôi. Năng lực ấy cần phải được phát triển hoàn thiện, và muốn hoàn thiện nó thì cho tới nay, không có một cách nào khác hơn là nghiên cứu toàn bộ triết học thời đại trước” [3, tr.487].

4. Một số kiến nghị và giải pháp nhằm nâng cao chất lượng dạy học các môn LLCT

Để thực hiện tốt những yêu cầu trên đây, cần phải có sự nỗ lực từ nhiều phía, trong đó có sự tác động của Bộ Giáo dục và Đào tạo, của giảng viên, của trường và của bản thân sinh viên. Cụ thể là:

- *Thứ nhất*, đề nghị Bộ Giáo dục và Đào tạo tiếp tục chỉ đạo đổi mới nội dung, chương trình, giáo trình các môn LLCT theo hướng không chỉ khắc phục tính hàn lâm, kinh viện, giáo điều, mà còn cần phải gia tăng tính nghiệp vụ, kĩ năng cho sinh viên.

- *Thứ hai*, Khoa Giáo dục Chính trị cần xúc tiến đổi mới nội dung, chương trình đào tạo Cử nhân Sư phạm ngành Giáo dục Chính trị theo hướng tiếp cận năng lực khoa học và phẩm chất sư phạm của sinh viên chuyên ngành.

- *Thứ ba*, đội ngũ giảng viên LLCT phải không ngừng rèn luyện nâng cao năng lực chuyên môn, cập nhật những vấn đề lí luận và thực tiễn đang đặt ra liên quan đến môn học. Yêu cầu này giúp giảng viên vững vàng trên bục giảng, đồng thời truyền được cho sinh viên sự hứng thú, lòng say mê đối với môn học, giúp sinh viên hiểu được ý nghĩa của môn học đối với khoa học và thực tiễn.

- *Thứ tư*, trường cần tạo điều kiện

thuận lợi về cơ sở vật chất và phương tiện phục vụ giảng dạy, cũng như tạo điều kiện để giảng viên và sinh viên có điều kiện tiếp cận thực tế, nghiên cứu thực tế phục vụ cho công việc dạy và học.

- *Thứ năm*, sinh viên cần được giáo dục toàn diện, giáo dục truyền thống, lí tưởng, tự giác học tập và rèn luyện; đặc biệt, cần phát huy môi trường sư phạm để trở thành những nhà sư phạm tương lai có ích cho xã hội.

5. Kết luận

Đổi mới phương pháp dạy học các

môn LLCT là một yêu cầu bức thiết hiện nay. Để giải quyết tốt vấn đề này đòi hỏi phải có sự phối hợp từ nhiều phía: sự quan tâm của nhà trường; sự nỗ lực về chuyên môn và đạo đức nghề nghiệp của giảng viên; sự tự giác, chủ động, tích cực, sáng tạo của sinh viên trong học tập. Có như vậy, mới thực sự nâng cao chất lượng, hiệu quả việc dạy học các môn LLCT nói riêng và chất lượng giáo dục nói chung, góp phần quan trọng vào sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo của nước nhà.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ 8 Ban chấp hành Trung ương khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
2. C. Mác và Ph. Ăngghen, *Toàn tập*, tập 3, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995.
3. C. Mác và Ph. Ăngghen, *Toàn tập*, tập 20, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995.
4. C. Mác và Ph. Ăngghen, *Toàn tập*, tập 21, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 19-12-2014; ngày phản biện đánh giá: 23-12-2014;
ngày chấp nhận đăng: 23-3-2015)